

Lalələr bitirən hər lələrim,
Laləsi qanıdır bir şəhriyarım.
Torpaqdan göyərən incə bənövşə
Xalıda bir gözəl dilbər nigarım.

Bu ot ki, göyərən çay qırağından,
Bitib bir dilbərini al dodağından.
Asta göz, çəməndə hər qızıl lələ
Çıxıb gözəllərin boz torpağından.

Bilməz nə vaxtdan hər lənlir bu təs;
Nə zaman pozular bu gözəl əsas.
Belə nazik fikri dərinəndən duyub,
Ağıl ölçüsüylə dərk etmək olmaz.

Bizdən əvvəl varmış bu axşam-səhər,
Yəqin, bir məqsədlə dönərmiş göylər.
Amandır, asta göz, göz bəbəyidir,
Nazənin gözəlin bu gözəliyin yer.

Səhərin mehindən açılıb güllər,
Gül-çiçək eşqilə ötür bülbüllər.
Zövq al bu bağçadan, çox belə güllər,
Yaradıb, sovurub torpağa illər.

Dünən meyxanada mən bir qocadan,
Soruşdum ki, gedib bu qədər insan.
Onlardan xəbər ver. Dedi: - Şərab iç!
Gedənlər qayıtmaz bir də heç zaman.

Səhər zamanıdır, ey nazlı dilbər!
Mey gətir, çal sazı, oxu nəğmələr.
Yüz min cəmşidləri, keykavusları,
Yer udub, unudub daş qərinələr.

Gəldik, getdik, dünya nə fayda gördü?
Ömrümüzdün kökü harda göyərdi.
Fələyin odunda yanan cənlərdən,
Yüksələn tüstüdə kim xəbər verdi?

Həyatın sirrini bilsəydi ürək,
Bilərdi ölümin sirri nə demək.
Bu gün sağlığında bir şey bilməyən,
Ölüb getdi, sabah nə dərk edəcək?

Əfsus, gəncliyimin dövrünü getdi,
Ömrümün xoş bahar zamanı getdi.
Gənclik dedikləri o qış, bilmirəm,
Nə zaman tərək edib bu canı getdi.

Düşmə arxasınca sən biliklərin,
Oxşa tellərini incə dilbərini.
Zamana qanını tökməzdən əvvəl,
Mey iç, meyxanalar olsun qoy yerin.

Əkmə qəm ağacı qəlbində bir an,
Şadlıq kitabını oxu hər zamanı
Şərab iç, xoş keçin, ballı bir şeydir,
Dünyada nə qədər yaşayır insan.

Sabahı bilən yox, olma pərişan,
Çalış, qəlbini dərdəndən olmasın şan-şan;
Şərab iç, ay üzümün, ay işığında;
Çox gözərlə ay, bizdən tapmaz bir nişan.

Bahardır, seyrə çıx bir çəmənərə,
Yoldaş ol iki-üç gözəl dildərə.
Qədəhi al ələ, badə içənlər,
Uymaz məscidlərə, kəlisələrə.

Nə yazıq, saraldıq bir yarpaq kimi,
Biçdi ömrümüzü göy oraq kimi.
Göz yumub açınca yaşamadıq, ah!
Söndü həyatımız bir cıraq kimi.

Madam gönlümüzcə olmayacaq iş,
Nə fayda verəcək çalışmaq, təşviş!
Dünyaya gec gəldik, tez getməliyik,
Deyə, bu həsrətlə günümüz keçmiş.



Ömər Xəyyamın rübailəri Mir Mehdi Seyidzadənin tərcüməsində

Səadət axtarma, həyat bir andır.
Hər toz cəmşid şahdan, Keydən nişandır.
Ömrün mahiyyəti, dünyanın hali,
Röyadır, xəyaldır, ahdır, yalandır.

Yazdır, bulud gülə səpir jaləni.
Qalx, şərab içməyə al piyaləni.
Bu gün seyrəngahın olan çəmənələr,
Qəbrindən bitirər sabah laləni.

Hər çiçək yaratsa bu qoca dövrən,
Yenə də torpaqla eyləyər yeksən.
Bulud su yerinə torpaq çəksəydi.
Yağardı göylərdən dost qanı hər an.

Xəyyam ki tikərdi hikmət xeyməsi.
Yandırdı ömrünü qəmin kürəsi.
Ömrünün ipini əcal qaçırsı.
Qırıb məhv elədi, çıxmadı səsi.

Sadəlvəh könlümdən mən cana gəldim,
Cəfakəş canımdan fəğana gəldim,
Mənsiz də dünyanın işi keçərmiş,
Əcəba, nə üçün cahana gəldim?!

Könül, zamanədən ehsan gözləmə,
Dövrən gərdişindən sahman gözləmə.
Sən dərman axtarsan, artacaq dərdin,
Döz acı dərdinə, dərman gözləmə.

Mey içsən, ağıllı bir insanla iç,
Ya incə gülüşlü bir cananla iç.
Çox içmə, gizlin iç, meyə alışma,
İçsən, xumar gözülü bir ceyranla iç.

Mey içdin, ağıldan biganə olma,
Sərxoşluqla cəhlə həmxanə olma.
İstəsən ki, sənə meylə halal olsun,
Heç kəsi incidib divanə olma.

Toz oldu bu qara qəbrə gedənlər,
Çürüdü, töküldü zərif bədənlər,
Ah, bu nə şərabdır, getmiş özündən,
Ondan azca dadıb, az nuş edənlər.

Biz bir oyuncağıq, fələk oyunbaz,
Bu, bir həqiqətdir, deyildir macaz.
Vücut səhnəsində oynadıq, bir-bir
Ədəm sandığıma girməsək, olmaz.

Çətin sövdalara düşmə heç zaman,
Doldur piyaləni, nuş et durmadan.
Üzümlün qızıyla oturub keyf çək,
Haram qız yaxşıdır halal anadan.

İnsana daima qəm verir fələk,
Bir qursa, birini dağıtsın gərək.
Dünyaya gəlməyən bilsə, gələnlər,
Nə çəkir, gəlməyə bəsləməz dilək.

Biz getsək, yenə də duracaq cahan,
Bizdən qalmayacaq bir iz, bir nişan.
Biz yoxkən çəkmirdi o, heç bir zərər,
Getsək də, görünməz onda bir nöqsan.

Ey fələk, xəsisə izzət verirsən,
Ev, hamam, dəyirman, sərət verirsən.
Sən tək fələyə tüpürmək gərək,
Azad adamlara zillət verirsən.

Ey dost, tamah üçün gəzib dörd yanı,
Nə qədər ölçsən bütün dünyanı,
Gediblər, gedərək, gəlib-gedərlər,
Bir an muradınca yaşayan hanı?!

Ulduzla doludur bu böyük eyvan,
Onlara çox ağıl qalmışdır heyran.
Ağıl kələfini itirmə əsla!
Kainat özü də qalib sərgərdan.

Gül rəngli şərab ver bizə, ey saqi!
Uymayaq söhbətə, sözə, ey saqi!
Bir kuzə meylə gətir, torpağımdan,
Dövrən düzəltməmiş kuzə, ey saqi!

Xoş həyat kədərlə vurulmaz başa,
Şad könül şüəsi çirpilməz daşa.
Kim bilir dünyada nələrlə olacaq!
Şərab iç, ayüzlü gözəl sev, yaşa.

Qələndərxislət ol, meyxana axtar,
Sevdiyin yar olsun, meylə kamança, tar
Əlinə qədəh al, çiyinə kuzə,
Vaxtı boş keçirmə, meylə iç, ey nigar!

Bir yolun üstündə torpağımdan
Kuzə düzəltməmiş kuzəci, canan!
Doldur, o zərərsiz kuzədən meylə iç,
Ver bir də mən içim, zövq alağ bir an

Gördüm bir rind minib yer səməndinə,
İnanmır heç küfrə, islama, dinə.
Kimdə cürət vardır bu arif kimi,
İnanmasın haqqa, şəra, yəqinə.

Kuzəni, qədəhi alıb, ay gözəl,
Bir bulaq başına, çəmənərə gəl!
Çox ayüzlüləri bu fələk yüz yol
Kuzəyə döndərib, məhv edib əcal.

Bahardır meylə içir çəməndə lələ,
Bir incə dilbərlə qaldır piyalə.
Bu məvi göy yuxub səni torpağa,
Bir gün həyatını verər zəvalə.

Madam çox yaşayır dünyada insan,
Meysiz, sevgisiz yaşama bir an.
Axtarma qədimdir, təzədir aləm,
İstər bizdən sonra uçulsun cahan.

Əl çəkmir, ey könül, qəm-kədərdən,
Ruhun ayrılacaq bir gün bədəndən.
Hələ torpağımdan səbzə² bitməmiş,
Xoş yaşa, ayrılma yaşıl çəməndən.

Gəlmədim arzumla bura gəlirəkən,
Getmək də yaqındır dünyə evindəndən.
Ey yüngüləyən saqi, şərab ver!
Cahanın qəmini meylə yuyum mən.

Gördüm ki, tikilir uca bür bina,
Döyüb ayaqlayır pəlçığı bənna.
Pəlçığı deyir: - Sən də torpaq olarsan,
Gəl, əzab çəkdirmə insan oğluna.

Gülərkən baharda çiçəklər, güllər,
Çəməndə meylə versə bir nazlı dilbər
Başqalara bu söz çirkin olsa da,
İtəm, cənnət adı çəksəm mən əgər.

Nifaq bayrağını ataraq həməni,
Qoca yaşda şərab içəcəyəm mən.
İndi kef çəkməyim, bəs nə vaxt çəkim;
Yaşım ki, keçmişdir mənim yetmişdən.

Ömür keçdi istər şirin, istər təlx,
Peymənə doldumu, nə Bağdad, nə Bəlx.
Bizdən sonra bu ay çox batıb-çıxar;
Şərab iç, bu qəflət yuxusundan qalx.

Əsir olma bunca qoxuya, rəngə.
Düşünmə çirkinini, uyma qəşəngə.
Olsan dirilik suyu - Zəməm çəsməsi,
Yer udub döndərir səni səhəngə.

Bir zaman məktəbə gətdim uşağkən,
Bir zaman sevdim dəbirliyimdən.
İşə bax, dünyaya su kimi gəldim,
Sonra külək kimi əsib gətdim mən.

Zöhrəni yaradan gündən təbiət
Yaratmayıb meyləndən gözəl bir nemət!
Al şərabdan yaxşı nə ola bilər!
Mey satan, bax, buna edirəm heyrat.

Badə verən saqi olsa bir dilbər,
Dirilik suyu olsa şərabım əgər,
Zöhrə mütrüb olsa, İsa da həmdəm,
Əylənə bilmərəm olsa qəm-kədərdən.

Gülüzlü gözələ vurğundur könül,
Əlimdə gül rəngli badə var, ey güll!
Qoymaram ürəkdə bir arzum qalsın,
Dönüb ta cüzülər olmayınca küll.

Eşqin kitabla fəla baxırkən,
Bir hal əhli gördüm çəmənlikdə mən.
Dedi: - Xoşbəxt odur ay tək yarı var,
Sevgi gecəsi də uzundur ildən.

Bir kaşı kuzəni sərxoşluğumdan,
Sındırıb, buraxdım dünən çox nöqsan.
Kuzə dedi: - Mən də sənin kimi ydim,
Mənim tək olarsan sən də bir zaman.

Sevgilim, gəl sənə mən verim xəbər.
Yalnız iki sözlə deyim müxtəsər:
Torpağa girərəm məhəbbətinlə,
Eşqinlə qalxaram yerdən, ey dilbər.

Yetməzmi bu məscid, bu oruc, namaz!
Yollan meyxanaya, şərab iç bir az.
Bir gün torpağımdan kuzə qayrılar,
Ey Xəyyam, bu ömür əbədi qalmaz.

¹ Göy - fələk

² Səbzə - göy ot